

Cinema i cultura audiovisual

Una proposta didàctica des d'Eivissa

per Maurici Cuesta i Labèrnia

1. Introducció

Fa uns anys que venc impartint l'assignatura de Cultura Audiovisual i a l'IES Santa Maria d'Eivissa. És una matèria de primer curs de Batxillerat. Ara, amb la LOMQE, és una de les específiques. M'omple molt poder ser-ne el professor. I pens que els alumnes en gaudeixen molt. Almenys així m'ho fan saber. Com que en el meu centre fa temps que es treballa el món del cinema i com que hi he intentat encabir al màxim possible el món audiovisual de l'illa d'Eivissa, és per aquest motiu que se m'ha acudit fer-ne una proposta didàctica i contextualitzada.

La finalitat fonamental és la de mirar d'aportar una proposta didàctica per a l'estudi, el coneixement i l'ús del cinema a l'aula, als estudis de Batxillerat, concretament des de la perspectiva de l'assignatura Cultura Audiovisual. Aquesta proposta es basa en una visió didàctica des de la perspectiva de la història contemporània i de les Ciències Socials i la seua aplicació pràctica en aules de Batxillerat en un institut d'ensenyament secundari de l'illa d'Eivissa, Illes Balears. Un institut on, mentre la legislació educativa ho va permetre, es va oferir, i impartir, durant molts cursos l'assignatura optativa Introducció a la Història del Cinema, a 3r d'ESO.

Es proposa una didàctica molt basada en el cinema, on aquest no és només una part essencial del programa didàctic, sinó que s'usa de manera transversal per a l'estudi i coneixement dels altres apartats curriculars i programàtics.

Els alumnes de Cultura Audiovisual, curs 2016-2017, en una visita als estudis d'Onda Cero Radio, a Eivissa. 15 de juny de 2017 (fotografia: MCL).

Partesc d'una inquietud per incloure el cinema en l'aplicació a les aules de les matèries que he treballat en els darrers cursos, en la constatació que els materials sobre cinema i ensenyament estan molt dispersos i de l'existència de pocs llibres de text específics, o obres similars, per a l'assignatura de Cultura Audiovisual.

A més, hi ha la constatació que el cinema és una de les eines que més acosten els alumnes del segle XXI als contextos espacials i històrics que s'analitzen al llarg d'un curs. De forma complementària a altres materials didàctics (llibres de text, imatges d'obres d'art, fotografies, textos, etc.), el cinema és una de les vies més exitoses en l'aproximació de la història contemporània i, per suposat, del món audiovisual a l'alumnat de Batxillerat.

Així, he iniciat fa molts cursos una estratègia didàctica en la qual

se situa el cinema com un material més de suport per al treball de totes les unitats didàctiques de les matèries històriques que hom treballa en aquell centre, des de primer d'Ensenyament Secundari Obligatori fins als cursos de Batxillerat, partint de la premissa que el cinema facilita a l'alumne una millor aproximació als contextos espacials i històrics objecte d'estudi en cada unitat didàctica. D'aquest enfocament global, aquesta escrit té com a objecte l'aportació del que es considera que es pot fer des de la perspectiva de Cultura Audiovisual.

En la mesura del possible, he volgut apropar a les aules la producció audiovisual de l'illa d'Eivissa, el seu context social i territorial, mirant d'apropar alumnes i autors.

A la vegada, he tengut una preocupació per facilitar una mirada actualitzada i crítica del món del cinema i de la producció audiovi-

Cartell del film
Mystic River (2003).
Warner Bros
Pictures.

L'anàlisi de les imatges, per exemple, es pot treballar molt bé a través del visionat dels films, aportant més accents a l'estudi de la història de la fotografia i el seu estat actual.

El cinema en si ja és objecte d'estudi en la unitat didàctica prevista. El que es fa és plantejar una especial cura en l'anàlisi de la seua història, els principals moviments cinematogràfics, els principals protagonistes (directors, guionistes i actors), a més d'analitzar totes les passes per a l'elaboració d'un film i els principals aspectes del món actual del cinema, com productores, festivals de cinema, films destacats estrenats durant el curs, possibles novetats tecnològiques aparegudes, etc.

3.2. Síntesi

Propòs unificar tots els blocs de les matèries Cultura Audiovisual I i II en una de sola, atès que en l'institut on treball, on s'imparteixen les modalitats de batxillerat de Ciències Socials i d'Humanitats i no la d'Arts, no és possible, per motius pràctics, oferir dues matèries per als dos cursos de batxillerat.

La matèria s'imparteix des del Departament de Ciències Socials. En la seua programació didàctica de cada curs s'inclouen objectius, programa, continguts, seqüenciació, criteris de qualificació i altres aspectes a tenir en compte en un document d'aquestes característiques. El programa que hom proposa per a l'assignatura de Cultura Audiovisual I es troba en l'apartat següent. L'aula de la matèria és una d'específica, l'Aula d'Audiovisuals, equipada degudament des del punt de vista audiovisual.

3.3. Visionat i anàlisi de pel·lícules

Al llarg de tot el curs es visionen diverses pel·lícules, a ritme d'una o dues per cada mes, i se n'han arribat a visionar fins a 14 en un curs concret, quan les sessions lectives setmanals eren quatre. Des de fa uns cursos, són tres. Per tant, se'n visionen entre 10 i 12.

El criteri de visionat és bàsicament el meu, a raó d'un gènere o moviment cinematogràfic escollit i

sual, en general, mirant de relacionar novetats i experiències d'ensenyament i aprenentatge.

Vull transmetre a la resta de la comunitat educativa unes propostes i millores didàctiques que s'han experimentat a l'aula i que han permès, empíricament, una major aproximació al món del cinema per part de l'alumnat.

2. Marc legislatiu, curricular i competencial

El currículum de Batxillerat a les Illes Balears preveu aquests blocs de continguts en dues assignatures:

a) Cultura Audiovisual I (CA I)

Bloc 1. Imatge i significat.

Bloc 2. La imatge fixa i la seva capacitat expressiva.

Bloc 3. La imatge en moviment i la seva capacitat expressiva.

Bloc 4. Narrativa audiovisual.

b) Cultura Audiovisual II (CA II)

Bloc 1. Integració de so i imatge en la creació d'audiovisuals i nous mitjans.

Bloc 2. Característiques de la producció audiovisual i multimèdia

en els diferents mitjans audiovisuals.

Bloc 3. Els mitjans de comunicació audiovisual.

Bloc 4. La publicitat.

Bloc 5. Anàlisi d'imatges i missatges multimèdia.

En la modalitat d'arts, és una de les dues matèries d'opció entre tres que ha de triar l'alumne, a primer curs CA I. A segon, CA II. En la resta de modalitats és una de les dues matèries específiques que pot triar l'alumne (sempre i quan el centre l'oferti, és clar).

3. Metodologia de treball.

Cultura Audiovisual I.

Primer curs de Batxillerat

3.1. Transversalitat

La principal novetat que plantetj és la de situar el cinema com a element transversal en el desenvolupament del programa de la matèria, partint de la premissa que tots els elements a estudiar estan inclosos, en major o menor mesura, en el cinema, atès que el cinema s'entén com la manifestació més completa i complexa del món audiovisual.

un dels seus films més destacats.

Cada trimestre es passa als alumnes una enquesta perquè se seleccioni un gènere i proposin un film. De les propostes individuals, se selecciona el gènere més triat i el film més proposat, sempre que compti amb uns mínims de qualitat, a criteri del professor. Si no és així, es tria un altre títol dels proposats.

Es visiona el film en 3 o 4 sessions lectives (55 minuts). En acabar, es fa un comentari sobre el film (estrena, qüestions més destacades, innovacions, significat, curiositats, etc.), es fa un debat amb els alumnes i es fa un visionat de tràilers o clips d'alguns d'altres films més destacats relacionats amb el gènere o el director. Finalment, l'alumne emplena una fitxa de comentari del film, que es troba en el proper apartat.

El cineasta eivissenc Josep Lluís Mir visita el grup de Cultura Audiovisual, a l'IES Santa Maria d'Eivissa, el curs 2015-2016. 2 de juny de 2016 (fotografia: MCL).

4. Proposta didàctica. Aportacions personals i materials didàctics. Cultura Audiovisual I.

Primer curs de Batxillerat

4.1. Programa de l'assignatura

1. El procés de comunicació.
2. La imatge.
3. La premsa: imatge escrita.
4. La fotografia: imatge fixa.
5. El còmic: imatge seqüencial.
6. Els mitjans audiovisuals de comunicació de masses: tecnologies audiovisuals i realitat.
7. El cinema: imatge en moviment.
8. El cinema i la seva història.
9. La televisió: imatge electrònica i imatge digital.
10. La ràdio: imatge i música.
11. La publicitat: imatge publicitària.
12. Els sistemes de transmissió audiovisual.

4.2. Fitxa genèrica per l'anàlisi dels films

A continuació, hi ha els ítems genèrics que conté cadascuna de les fitxes que els alumnes han d'emplenar i lliurar:

«Apartats: FITXA PER COMENTAR FILMS. Títol. Títol original. Any d'estrena. País, estat. Durada. B/N-Color. Direcció. Producció. Guió. Intèrprets principals. Sinopsi. Gènere. Temàtica. Comentari tèc-

nic. Ambientació, època. Banda Sonora o banda sonora original (BSO). Premis, reconeixements. Altres característiques (importància, curiositats...). Comentari personal.»

Qüestions específiques per films i gèneres.

Després dels apartats anteriors, l'alumne ha de cercar informació sobre el film, gènere, director, intèrprets, etc.

A continuació, vull aportar una relació de les qüestions per cada film o gènere que he vengut treballant en els darrers cursos:

Con faldas y a lo loco (1959), a més, comenta aquestes qüestions. Quins aspectes propis del gènere de la comèdia identifiques en el film? Cerca títols d'altres films destacats del gènere de la comèdia en la història del cinema. L'ambientació històrica del film (època, vestimenta, formes de vida, etc.) et sembla encertada? Quines característiques té l'ambientació del film? Esmenta uns quants films destacats de les filmografies de Billy Wilder, Marilyn Monroe, Jack Lemmon i Tony Curtis.

Sin perdón (1992). Quins aspectes propis del gènere del Western identifiques en el film? Cerca títols d'altres films destacats del gènere del Western en la història del cine-

ma. L'ambientació històrica del film (època, vestimenta, formes de vida, etc.) et sembla encertada? Quines característiques té l'ambientació del film? Esmenta uns quants films destacats de la filmografia de Clint Eastwood, com a director. Anomena uns quants films destacats de les filmografies dels actors Clint Eastwood, Morgan Freeman, Gene Hackman i Richard Harris.

Al final de la escalera (1980). Quins aspectes propis del gènere de terror i fantàstic identifiques en el film? Cerca títols d'altres films destacats del gènere de terror i fantàstic en la història del cinema. Aporta noms de títols que t'hagin produït una gran sensació de terror. Quines característiques té l'ambientació del film? Quins elements físics en són clau?

La quimera del oro (1925) i Charles Chaplin. Quins aspectes has trobat en el film que siguin característics d'un film d'humor? Com s'hi supleix la manca de diàlegs sonors i de so (a excepció de la banda sonora)? Quins aspectes has trobat en el film que siguin característics d'un film de Charles Chaplin? Aporta una breu biografia de Charles Chaplin, i inclou-hi els seus principals films.

Cartell del film *Pulp Fiction* (1994). Foto: A Band Apart, Jersey Films i Miramax Films.

Uno de los nuestros (1990). Quins aspectes has trobat en el film que siguin característics d'un de màfia o de gàngsters? Aporta altres films destacats del gènere de cinema sobre la Màfia. Esmenta uns quants films destacats de la filmografia del director Martin Scorsese. Anomena uns quants films destacats de les filmografies dels actors Robert de Niro, Ray Liotta, Joe Pesci i Lorena Bracco.

Macbeth (2015). Quins aspectes has trobat en el film que siguin característics del gènere èpic? I dels films basats en obres dramàtiques? Què creus que destaca més en el film, la imatge o el text? Per què? Era així en l'original? Esmenta uns quants films destacats d'adaptacions d'obres de William Shakespeare. Digues el nom d'uns quants films destacats de les filmografies dels actors Michael Fassbender i Marion Cotillard.

Crimen perfecto (1953). Quins aspectes has trobat en el film que siguin característics del gènere del thriller o suspens? Què significa thriller? Què has trobat de propi, de característic, de la manera de fer cinema del seu director, Alfred Hitchcock? Cerca informació sobre Alfred Hitchcock, elabora'n una breu biografia i aporta una llista

d'entre 5 i 10 dels seus films més destacats. Esmenta alguns films destacats de les filmografies dels actors Grace Kelly i Ray Milland.

L'acuirassat Potemkin (1925). El film pertany al moviment cinematogràfic conegut com «Cinema Soviètic». Quines són les seues característiques principals? Quines n'identifiques en el film? Quines altres qüestions destacaries del film? Esmenta alguns films destacats de la filmografia de Serguei Einsenstein.

Els moviments cinematogràfics a Europa, entre la postguerra i els anys 1970. Comenta aquestes qüestions: Quins aspectes conté *El lladre de bicicletes* (1948) que siguin característics d'un film del neorealisme italià? Aporta alguns films de la filmografia de Vittorio de Sica, i els més destacats del neorealisme italià. Escriu el nom de diversos films del cinema espanyol dels anys 1950 i 1960 que estiguessin clarament influenciats pel neorealisme espanyol. Aporta el nom de dos directors destacats d'aquell cinema espanyol i alguns dels films que dirigiren en aquella època. Quines són les característiques més destacades del moviment conegut com la *Nouvelle Vague*? Aporta el nom dels films que més en destacaren, així com dels seus directors.

Taxi Driver (1976). Què has trobat de característic, d'original en el film? Fes un comentari sobre els principals personatges del film. També n'hi ha alguns que no són humans. Quins? Cerca títols de films en els quals la ciutat de Nova York tenguin un protagonisme especial. Aporta alguns films de la filmografia de Robert de Niro, Jodie Foster, Cybill Shepherd i Martin Scorsese.

Las ventajas de ser un marginado (2012). Què has trobat de característic del cinema juvenil en el film? En quines coses t'hi has sentit identificat? En quines, no? Aporta altres films destacats de les pel·lícules juvenils en la història del cinema.

Primera Plana (1974). Com hi són tractats els mitjans de comunicació? Com funcionen? Què priorit-

zen, molts? Recorda el nom d'alguns dels mitjans que apareixen al film. Què és el Premi Pulitzer? L'ambientació històrica del film (època, vestimenta, formes de vida, etc.) et sembla encertada? Quines característiques té l'ambientació del film? Quina visió dóna de la ciutat, de les administracions públiques, de la policia? Finalment, esmenta uns quants films destacats de les filmografies de Billy Wilder, Walter Mathau i Jack Lemmon.

Apocalypse Now (1979). Comenta els aspectes que caracteritzen aquest film com de gènere bèl·lic. Tanmateix, el film no tracta només aspectes bèl·lics. Quins altres temes s'hi reflecteixen? La natura juga un aspecte essencial en la pel·lícula. Quins elements del medi natural tenen especial protagonisme? Quin paper hi juga el riu que remunten els protagonistes? Un dels aspectes més destacats del film és la música. En quins moments juga un paper més remarcable? Apunta el títol i l'autor o intèrpret d'alguna de les peces musicals més destacades. Finalment, esmenta uns quants films destacats de les filmografies de Francis Ford Coppola, Martin Sheen i Marlon Brando.

El resplandor (1980). Quins aspectes caracteritzen aquest film com de gènere de terror? Reflexiona sobre els protagonistes del film (no tenen per què ser només personatges), quins són? Un dels aspectes

Cartell del film *Front Page* (Primera Plana) (1974). Foto: Universal Estudios

més destacats del film és la música. En quins moments hi juga un paper més remarcable? El film es basa en un relat d'Stephen King. Aporta alguna altra novel·la seua que també hagi estat portada a la gran pantalla. Finalment, esmenta uns quants films destacats de les filmografies d'Stanley Kubrick i de Jack Nicholson.

Grease (1978). Què has trobat de característic del gènere musical en el film? La banda sonora és molt important en un film musical. Parla'n sobre la de *Grease*. És original? Hi ha adaptacions? De quins estils i artistes? Cerca títols d'altres films del gènere cinematogràfic del musical. Aporta alguns films de les filmografies de John Travolta i d'Olivia Newton John.

Mystic River (2003). Què has trobat de característic del gènere del drama en el film? Un aspecte clau és la direcció i producció de Clint Eastwood. Aporta algunes dades essencials de la seua filmografia com a director i com actor. Aporta alguns films de les filmografies de Sean Penn, Tim Robbins i Kevin Bacon.

Con la muerte en los talones (1959). Quins aspectes has trobat en el film que siguin característics del gènere del *thriller* o suspens? Què significa *thriller*? Què has trobat de propi, de característic, de la manera de fer cinema del seu director, Alfred Hitchcock? Cerca informació sobre Alfred Hitchcock, i aporta una llista d'entre 5 i 10 dels seus films més destacats. Esmenta alguns films destacats de les filmografies dels actors Cary Grant i Eve Marie Saint.

Pulp Fiction (1994). Quins aspectes has trobat en el film que siguin característics del gènere del cinema de gàngsters? Què has trobat d'original, sorprenent, en el film? Cerca informació sobre Quentin Tarantino i aporta una llista dels seus films més destacats. Esmenta alguns films destacats de les filmografies dels actors Samuel L. Jackson, John Travolta, Uma Thurman, Bruce Willis.

Blade Runner (1982). Què has trobat de característic del gènere de

Cartell del film
North by Northwest
(Perseguit per
la mort, 1959). Foto:
Metro-Goldwyn-Mayer

ciència ficció en el film? Cerca títols d'altres films del gènere cinematogràfic de ciència ficció. Aporta alguns films de les filmografies de Harrison Ford, Sean Young, Rutger Hauer i del director, Ridley Scott.

La ventana indiscreta (1953). Quins aspectes caracteritzen aquest film com de gènere de suspens o *thriller*? A part dels protagonistes del films, quins elements humans o tècnics juguen un paper important en el film? Quines característiques destacades de l'obra cinematogràfica d'Alfred Hitchcock? Finalment, esmenta uns quants films destacats de les filmografies d'Alfred Hitchcock, de James Stewart i de Grace Kelly.

Tiburón (1975). Quins aspectes has identificat que caracteritzen aquest film com a integrant del gènere de films catastròfics? Quins són els protagonistes del films, no només humans? Cerca informació sobre altres films de catàstrofes, sobretot en què es basen. Què caracteritza el cinema del director Steven Spielberg? Esmenta almenys cinc

films que hagi dirigit i uns quants que hagi produït. Un dels puntals del film és la banda sonora composta per John Williams. Cerca informació sobre aquest compositor.

Las amistades peligrosas (1988). Quins aspectes has identificat que caracteritzen aquest film com a integrant del gènere del drama romàntic? Amb quins elements, en general, ha de comptar un film romàntic? Cerca informació sobre altres films romàntics, siguin dramàtics o no. Aporta'n els més destacables i algun que t'agradi especialment, si no coincideixen. Finalment, esmenta uns quants films destacats de les filmografies de Stephen Frears, John Malkovich, Glenn Close, Michelle Pfeiffer, Uma Thurman i Keanu Reeves.

Piratas del Caribe. La maldición de la Perla Negra (2003). Què has trobat de característic del gènere de pirates en el film? La caracterització dels personatges és molt important en aquest gènere. Parla sobre ella i els personatges. Creus que els tipus de personatges es troben

Cartell del film *Grease* (1978). Foto: RSO Records.

en altres films de pirates? Cerca títols d'altres films del gènere cinematogràfic de pirates. Aporta alguns films de les filmografies de Johnny Depp, Orlando Bloom, Keira Knightley i Geoffrey Rush.

Moulin Rouge (2001). Què ha trobat de característic del gènere musical en el film? La banda sonora és molt important en un film musical. Parla'n sobre la de *Moulin Rouge*. És original? Hi ha adaptacions? De quins estils i artistes? Cerca títols d'altres films del gènere cinematogràfic del musical. Aporta alguns films de les filmografies d'Ewan McGregor i de Nicole Kidman.

Cuando Harry encontró a Sally (1989). Característiques detectades del gènere romàntic? El tractament de l'amor i les relacions al llarg del temps. Títols d'altres films destacats del gènere. Aporta films destacats de les filmografies de Billy Crystal, Meg Ryan i Carrie Fisher.

4.3. La imatge i el cinema

S'aporten exemples cinematogràfics, films la imatge dels quals pot ser idoni per a l'estudi de les diverses possibilitats de la imatge, com els següents:

Primer pla: *Buenas noches, y buena suerte* (2005).

Pla americà: *La muerte tenía un precio* (1965). *Con la muerte en los talones* (1959). *Reservoir dogs* (1992).

Pla de conjunt: *Spartacus* (1960).

Gran pla general o pla panoràmic: *Metròpolis* (1927).

El pes visual: *El gabinete del doctor Caligari* (1919).

El pla seqüència: *Sed de mal* (Orson Welles, 1958).

4.4. Història del cinema

En analitzar aquest apartat, es proposa el visionat de fragments dels films següents:

4.4.1. El cinema mut

Viatge a la lluna (1903, sencera). *El naixement d'una nació* (1915), recopilatoris de les millors escenes de Buster Keaton, Harold Lloyd, Charles Chaplin. Reportatge breu sobre el cinema soviètic i Sergei Eisenstein. L'expressionisme alemany: fragments de *Nosferatu* (1922), *El gabinete del Dr. Caligari* (1919) i *Metròpolis* (1926).

4.4.2. El cinema sonor

Es pot començar per veure el documental «Pel·lícules que han canviat la història del cinema» (2009). Després, per moviments o escoles, hi ha uns films recomanats: 4.4.2.1. *L'època daurada de Hollywood*

Fragments o tràilers de: *Històries de Filadelfia* (1944), *Casa blanca* (1942), *To be or not to be* (1942), *Ciudadano Kane* (1941), els germans Marx i el documental *35 años sin Groucho Marx* (2012), *El halcón maltés* (1941), *Un americano en París* (1951).

4.4.2.2. El neorrealisme italià

Fragments o tràilers de *Rocco y sus hermanos*, *Roma, ciudad abierta* (1945), *El ladrón de bicicletas* (1948).

4.4.2.3. El neorrealisme francès

Fragments o tràilers de: *À Bout de Souffle* (1960), *Los cuatrocientos golpes* (1959), *Jules et Jim* (1962), *La guerra ha terminado* (1966).

4.4.2.4. El surrealisme

Un Chien Andalou (1929), *La edad de oro* (1930), *Recuerda* (1945).

4.4.2.5. El Free Cinema

Saturday Night & Sunday Mor-

ning (1960), *La soledad del corredor de fons* (1962).

4.4.2.6. Els anys 1960 i 1970 als EUA

Sed de mal (Orson Welles, 1958), *Atraco perfecto* (Stanley Kubrick, 1956), *La noche de la iguana* (John Huston, 1964), *Días de vino y rosas* (Blake Edwards, 1962)

4.4.2.7. L'avantguarda nord-americana. Cinema underground o independent

Dotze homes sense pietat (1957), *Easy Rider* (1969), *Cowboy de mitjanit* (1975), *Malas tierras* (1973), *La noche de los muertos vivientes* (1968), *Taxi driver* (1976), *MASH* (1970), *El Padrino* (1972).

4.5. La producció cinematogràfica

Recoman la visualització del cap. 9, «Cómo se hace una película», de la sèrie de RTVE *Amar el cine* (2002), disponible a «El cine como recurso didáctico».

4.6. Actualitat cinematogràfica

Es comenten a l'aula les darreres novetats en el món del cinema, i es visionen reportatges televisius, per exemple, dels resums dels principals festivals cinematogràfics mundials, de les novetats tecnològiques aparegudes, etc.

A més, a les portes de la celebració de la gala dels Oscar, es duu a terme el visionat d'un dels films de més renom d'aquella convoca-

Cartell del film *Goodfellas* (*Un dels nostres*, 1990). Foto: Warner Bros.

Cartell de l'exposició
'50 anys de cinema a Eivissa.
Mostra gràfica 1949/1999'.
Col·lecció Enrique Villalonga.
Foto: Consell d'Eivissa.

50

ANYS DE CINEMA A EIVISSA

MOSTRA GRÀFICA

1949/1999

COL·LECCIÓ: ENRIQUE VILLALONGA

Sa Nostra Sala

c. d'Aragó, 17, Eivissa

INAUGURACIÓ	EXPOSICIÓ	HORARI
9 de febrer a les 20 h	del 9 de febrer al 17 de març	de dilluns a divendres d'11 a 14 h i de 17 a 20.30 h

tòria en un cinema eivissenc, en horari lectiu, i oferint-lo a altres centres perquè se'n puguin aprofitar.

Resulten molt d'interès l'accés a llocs digitals com el de la revista *Fotogramas*, o el visionat dels reportatges que solen emetre les televisions a l'entorn de la celebració d'un festival de cinema, per la capacitat de resum i destacat que tenen.

4.7. Proposta temàtica per visionar a l'aula

A continuació, faig una proposta de films per visionar a l'aula

Cartell del film *Dial M for Murder* (Crim perfecte, 1954). Foto: Warner Bros.

4.7.1. Gèneres i subgèneres

Acció. Anime. Arts marcial. Aventures. Bèl·lic. Biogràfic. Catastròfic. Ciència ficció. Comèdia. Dibuixos animats. Documental. Drama. Èpic. Espionatge. Terror, fantàstic. Històric. Infantil. Juvenil. Llegendari. Màfia. Musical. Pirates. Policíac, negre. Paròdia. Road Movie. Romàntic. Suspens, thriller. Western.

4.7.2. Altres

Cinema sobre cinema. Chaplin. Cinema espanyol. Isasi Isasmendi. Mut. Woody Allen. Billy Wilder. Alfred Hitchcock.

4.8. Model d'enquesta per elegir films

Com hem dit abans, als alumnes se'ls passa un qüestionari perquè l'emplenin per poder seleccionar un gènere i un film:

«Marca el nom d'un gènere cinematogràfic (en un quadre com el que es reproduïx a sota) i escriu el títol d'una pel·lícula relacionada que voldries veure, properament, al darrere».

4.9. Relació d'autors audiovisuals d'Eivissa per contactar amb els alumnes

En la darrera dècada ha sorgit a l'illa d'Eivissa un nombre interessant d'autors cinematogràfics, amb una producció molt centrada en documentals històrics, sobre creadors artístics, curtsmetratges de ficció. A més, el director de cinema Antonio Isasi-Isasmendi és resident illenc des de fa anys. Allò que s'ha fet ha estat convidar-los a assistir al centre, en una sessió lectiva, perquè puguin explicar als alumnes les seues motivacions, principals temàtiques, visionar alguna obra seua (sencera o parcial; en ocasions se n'ha fet un visionat a l'aula, previ a la visita) i que, sobretot, puguin interactuar amb els alumnes, un potencial públic de les seues produccions i/o un potencial col·laborador o col·lega. Alguns exemples d'aquests professionals són Enrique Villalonga Juan, Josep Lluís Mir, Joan Marí Susierrra, Ramon Mayol Aranda, Javier Riera, Hèctor Escandell, Adrián Cardona, entre d'altres.

4.10. Edició d'un audiovisual propi

El darrer treball del curs que han de lliurar els alumnes és un audiovisual propi, seguint un guió determinat i que ha de comptar amb

Principals gèneres cinematogràfics				
Acció	Anime, manga	Arts marcial	Aventures	Bèl·lic
Biogràfic	Catastròfic	Ciència ficció	Comèdia	Dibuixos animats
Documental	Drama	Èpic	Terror, fantàstic	Gore
Històric	Infantil	Juvenil	Llegendari	Màfia
Musical	Pirates	Policíac, negre	Paròdia	Road Movie
Romàntic	Suspens, thriller	Western, Oest	Espionatge	

Els alumnes de Cultura Audiovisual, curs 2016-2017, de l'IES Santa Maria d'Eivissa visiten l'Arxiu d'Imatge i So del Consell d'Eivissa. 20 d'octubre de 2017 (fotografia: MCL).

uns crèdits inicials i finals, una història, àudio i vídeo, i rodat amb mitjans senzills a l'abast de l'alumne. D'aquesta manera es treballa la preproducció, la producció i la postproducció.

4.11. Aprofitament de l'oferta audiovisual externa

Al llarg del curs, professors i alumnes es desplacen, en horari lectiu, a tots aquells esdeveniments relacionats amb la cultura audiovisual i el món del cinema que agents externs al centre educatiu convoquen: festivals de curtmetratges, exposicions, etc.

4.12. Introduir el context local en

l'anàlisi històrica de la fotografia

En fer un repàs a l'aula de les principals fites de la història de la fotografia, a escala mundial, tant pel que fa a períodes com a autors o grups, he introduït un breu visionat d'una selecció de l'obra d'autors fotogràfics, passats i actuals de l'illa d'Eivissa o relacionats amb ella, com Francesc Català Roca, Pere Català Roca, Narcís Puget Viñas, Domingo Viñets, Raoul Hausmann, Chico Prats, Heinz Vontin, Josep Maria Subirà, Josep Torres Andrià, Josep Buil Mayral, Cas Oorthuys, Vicent Ribas Prats «Trull», Jordi Serapio, Ferran Nogués, Josep Costa, Rafa Domínguez, Alejandro Mari Escalera, Xavier Mas Ferrà.

4.13. Introduir el context local en analitzar la història del còmic

De manera anàloga a l'anterior, l'objectiu és apropar els alumnes a la producció d'Eivissa i Formentera quant a còmic, amb exemples gràfics de les obres de Josep Costa «Picarol», Joan Escandell o el còmic Formentera ADN.

Esper que als docents relacionats amb l'ensenyament i aprenentatge de la història, les ciències socials i altres àmbits i especialitats, i als cinèfils els pugui aportar alguna cosa de servei aquesta proposta didàctica i contextualitzada de Batxillerat.

Fonts

Bibliografia

CAPARRÓS LERA, José María (1997). *100 películas sobre Historia Contemporánea*. Barcelona: Alianza Ed.

FERRO, Marc (1995). *Historia Contemporánea y cine*. Barcelona: Ariel Historia.

Legislació

MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE. ÁREA DE EDUCACIÓN (2013). *El cine, un recurso didáctico* (recurs electrònic): <http://www.ite.educacion.es/formacion/materiales/24/cd/index.htm>

CULTURA AUDIOVISUAL (Batxillerat) http://web.caib.es/Normativa/Curriculum_IB/batxillerat_lomce/cultura_audiovisual_batx.pdf (vist el 14-08-2017).

DECRET 35/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum del Batxillerat a les Illes Balears http://web.caib.es/Normativa/Curriculum_IB/versio_consolidada/Versio_consolidada_Decret_35_2015_Batxillerat.pdf (vist el 14-08-2017).

Sobre cinema

Días de cine - 35 años sin Groucho Marx (10/08/2012) <http://www.rtve.es/alacarta/videos/dias-de-cine/35-anos-sin-groucho-marx/1503582/>; *Días de cine - La vanguardia soviética I: Eisenstein* - RTVE.es (21/01/2011): <http://www.rtve.es/alacarta/videos/dias-de-cine/dias-cine-vanguardia-sovietica-eisenstein/993476/%20%20/>

Días de cine - Películas que han cambiado la historia del cine (17/12/2009): <http://www.rtve.es/alacarta/videos/dias-de-cine/dias-cine-peliculas-han-cambiado-historia-del-cine/652230/>

Fotogramas: <http://www.fotogramas.es/RTVE> (2002). *Cómo se hace una película. Serie Amar el Cine*. Cap. 9. 49 minuts. http://www.ite.educacion.es/formacion/materiales/24/cd/amar_el_cine/capitulo_9.html

MAURICI CUESTA I LABÈRNIA ■

Cartell del film *Apocalypse Now* (1979). Foto: American Zoetrope.

